

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/represje/106039,Za-kare-musialem-sprzatac-dyzurke-oficera-przy-bramie-Mieszkanicy-swietokrzyskieg.html>

Wernisaż wystawy „I nazywali to Wojskiem Polskim...! Wojskowe Obozy Internowania w Polsce (1982-1983)...” – Warszawa, 8-13 XI 2017 r.

ARTYKUŁ

„Za karę musiałem sprzątać dyżurkę oficera przy bramie”. Mieszkańcy świętokrzyskiego skierowani do Wojskowych Obozów Internowania

OKRES HISTORYCZNY

(1980-1990) Epoka Solidarności

Autor: MARZENA GROSICKA 11.03.2024

Wojskowe Obozy Internowania, funkcjonujące w źródłach również jako Wojskowe Obozy Specjalne, utworzone zostały 5 listopada 1982 r. w trzynastu jednostkach polskiego wojska. Pobyt w nich stanowił jedną z licznych metod represji ze strony władz komunistycznych.

Po wprowadzeniu w Polsce stanu wojennego 13 grudnia 1981 r. komunistyczne władze zastosowały szereg zróżnicowanych metod, służących szykanowaniu „niepokornych” obywateli. Najpowszechniejsze były internowania oraz aresztowania na podstawie dekretu o stanie wojennym. Opozycjoniści byli też karani przez kolegia do spraw wykroczeń, zwalniano ich z pracy, bądź degradowano na niższe stanowiska. Wzywianie do wojska, czyli tzw. „inteligentna forma internowania”, stała się kolejnym elementem represji.

Najpowszechniejsze były internowania oraz aresztowania na podstawie dekretu o stanie wojennym. Opozycjoniści byli też karani przez kolegia do spraw wykroczeń, zwalniano ich z pracy, bądź degradowano na niższe stanowiska.

Powołania na trzymiesięczne „szkolenia” do wojska dostali jesienią 1982 r. działacze opozycji, przede wszystkim zawieszanej „Solidarności”, których uznano za najbardziej aktywnych i „niebezpiecznych” w tym okresie. Represje tego typu dotknęły również niektórych członków organizacji młodzieżowych, m.in. Niezależnego Zrzeszenia Studentów, którzy z kolei otrzymali powołania do odbycia dwuletniej zasadniczej służby wojskowej. Głównym celem tych działań było osłabienie opozycji przed ogólnopolskim protestem przeciwko delegalizacji NSZZ „Solidarność”, zapowiadany na 10 listopada 1982 r. przez podziemną Tymczasową Komisję Koordynacyjną.

Wojskowe Obozy Internowania, funkcjonujące w źródłach również jako Wojskowe Obozy Specjalne, czy też „kompanie polowe” utworzone zostały 5 listopada 1982 r. w trzynastu jednostkach polskiego wojska. Dla rezerwistów przeznaczono ośrodki w Brzegu, Budowie, Chełmnie, Czarnem, Czerwonym Borze, Głogowie, Gorzowie Wielkopolskim, Rawiczu, Trzebiatowie i Unieściu, zaś dla poborowych w Chełmnie, Jarosławiu i Węgorzewie.

Pamiątka z Wojskowego Obozu Internowania w Budowie (fot. ze zbiorów Jana Gwizdaka)

Pamiątka z Wojskowego Obozu Internowania w Budowie (fot. ze zbiorów Jana Gwizdaka)

Zasady powoływanie opozycjonistów do wojska

Według aktualnego stanu badań od 5 listopada 1982 r. do końca października 1983 r., przez dłuższy bądź krótszy okres przebywało w nich łącznie 1711 osób z różnych części Polski. Osoby te były wyznaczane przez Wojskową Służbę Wewnętrzną w ścisłej współpracy ze Służbą Bezpieczeństwa.

Sporządzony w Kielcach 26 października 1982 r. tajny „Wykaz osób przewidzianych do powołania do służby wojskowej” obejmuje łącznie 93 nazwiska. Przy każdym z nich podano krótkie uzasadnienie – najczęściej opis prowadzonej w tym okresie działalności opozycyjnej. Ostatecznie z listy wykluczono szereg osób, m.in. tych, które przebywały w tym czasie w szpitalach czy sanatoriach, lub miały przyznaną kategorię wojskową „E” (trwale i całkowicie niezdolny do służby) albo posiadały stopień oficerski. Ręczne dopiski na dokumencie świadczą o tym, iż powołano 58 (67) osób. Po analizie i konfrontacji dostępnych materiałów źródłowych udało się ustalić nazwiska 65 mężczyzn (61 rezerwistów i 4 poborowych) z terenu Kielecczyzny, którzy jesienią 1982

r. otrzymali wezwania do WOI.

Największa liczba powołanych rezerwistów z tego terenu trafiła do Czerwonego Boru, (Jednostka Wojskowa nr 3466). Była to grupa 32 osób. Po 14 rezerwistów zostało wysłanych do Budowa – JW nr 1013 i miejscowości Czarne – JW 2198. Jedną osobę skierowano natomiast do JW 1649 w Gorzowie Wielkopolskim. Czterech młodych opozycjonistów z regionu świętokrzyskiego, którzy zostali powołani do odbycia zasadniczej służby wojskowej, skierowano do Jednostki Wojskowej nr 1991 w Chełmie.

Sporządzony w Kielcach 26 października 1982 r. tajny „Wykaz osób przewidzianych do powołania do służby wojskowej” obejmuje łącznie 93 nazwiska. Przy każdym z nich podano krótkie uzasadnienie – najczęściej opis prowadzonej w tym okresie działalności opozycyjnej.

Największa grupa mężczyzn, którzy trafili do obozów wojskowych, mieszkała w Kielcach – 28 osób. Następnie po 9 osób ze Starachowic i Skarżyska-Kamiennej, 8 osób z Ostrowca Świętokrzyskiego, 4 z Końskich i 3 z Suchedniowa. Dostępna dokumentacja umożliwia wskazanie iż do WOI trafili pracownicy takich zakładów jak FŁT „Iskra” w Kielcach i FSC w Starachowicach – po 9 osób, następnie Huta im. M. Nowotki w Ostrowcu Świętokrzyskim – 8 osób, Zakłady Metalowe „Mesko” w Skarżysku-Kamiennej – 7, MPK w Kielcach – 5 osób, ZUCHiAP „Chemar”, FSS Polmo-SHL w Kielcach i Fabryka Urządzeń Transportowych w Suchedniowie – po 3 osoby, z Fabryki Wyrobów Odpylających i Wentylacyjnych „Kowent” w Końskich – 2 osoby. Ponadto do wojskowych obozów skierowano po jednym pracowniku z kilku mniejszych zakładów, spółdzielni i instytucji mieszczących się w Kielcach, Końskich, oraz Skarżysku-Kamiennej. W związku z brakiem danych w materiałach źródłowych nie udało się ustalić miejsca zamieszkania i miejsca pracy kilku mężczyzn powołanych do Wojskowych Obozów Internowania.

**Pamiętka z Wojskowego Obozu
Internowania w Budowie (fot. ze
zbiorów Jana Gwizdaka)**

— 21 —
VI. PRZEBIEG ĆWICZEŃ WOJSKOWYCH

2359 numer jedn. wojsk.	numer SW
20.11.82 data rozpoczęcia	Nr i nazwa funkcji
M.p. [podpis] podpis	data zakończenia
20.11.82 numer jedn. wojsk.	M.p. [podpis] podpis
20.11.82 data rozpoczęcia	numer SW
M.p. [podpis] podpis	Nr i nazwa funkcji
20.11.82 numer jedn. wojsk.	data zakończenia
M.p. [podpis] podpis	M.p. [podpis] podpis
1013 numer jedn. wojsk.	13-3-80 numer SW
20.11.82 data rozpoczęcia	Nr i nazwa funkcji
M.p. [podpis] podpis	03.02.83 data zakończenia
20.11.82 numer jedn. wojsk.	M.p. [podpis] podpis

**Książeczka Wojskowa Jana
Gwizdaka z adnotacją
potwierdzającą pobyt w
Jednostce Wojskowej nr 1013
Budowo, w okresie 5 XI 1982 - 3
II 1983 r. (ze zbiorów Jana
Gwizdaka)**

POLSKA RZECZPOSPOLITA LUDOWA
MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

KSIĄŻECZKA WOJSKOWA
Seria J Nr * 702922

GWIZDAK
nazwisko

Jan Gwizdaka
imię i nazwisko ojca

Data urodzenia 28 marca 1956

podpis posiadacza książeczki

Książeczka wydana przez
Honor Kielec

Data wydania 22 marca 1983

podpis

**Książeczka Wojskowa Jana
Gwizdaka z adnotacją
potwierdzającą pobyt w
Jednostce Wojskowej nr 1013
Budowo, w okresie 5 XI 1982 - 3
II 1983 r. (ze zbiorów Jana
Gwizdaka)**

Różne formy szykan

Warto wspomnieć, że część opozycjonistów w okresie stanu wojennego doświadczyło kilku różnych form represji.

Zdarzało się również, że osoby wcześniej internowane jesienią 1982 r. zostały powołane na „ćwiczenia” wojskowe.

Jeden z mężczyzn oskarżonych o kolportaż podziemnej prasy, przed zakończeniem sprawy został skierowany do WOI. Zdarzało się również, że osoby wcześniej internowane jesienią 1982 r. zostały powołane na „ćwiczenia” wojskowe.

Jeden z rezerwistów z Kielecczyny, najpierw przez ponad pół roku internowany, a następnie jesienią 1982 r. skierowany do WOI w Czarnem, po latach wspominał, że prowadzono z nim rozmowy polityczne. Na temat jednego z oficerów mówił:

„wypytywał mnie o poglądy polityczne, pisał raporty z tych rozmów ze mną. Na jednym z apeli porannych (...) powiedział przy wszystkich kolegach, oskarżył mnie o to, że ja tu przyszedłem z »Solidarności«, aby przeciągnąć kadrę oficerską na stronę »Solidarności« (...) kazał mi robić biegi w pełnym umundurowaniu, z plecakiem po godzinie 22.00, a jak się nie wyrobiłem w wyznaczonym czasie, to dodatkowo za karę

musiałem sprzątać dyżurkę oficera przy bramie”.

W WOI nasilono indoktrynację polityczną, prowadzoną przez wojskowy aparat polityczno-wychowawczy. Rezerwistów nakłaniano do współpracy ze służbami wojskowymi. Prowadzono intensywne działania mające na celu pozyskanie osobowych źródeł informacji spośród wcielonych i nawiązanie kontaktu ze źródłami informacji, które uprzednio współpracowały z SB.

Wojskowe Obozy Internowania stanowiły zatem bardzo dotkliwą formę represji okresu stanu wojennego. Wpisywały się w szeroką gamę szykan zastosowanych przez komunistyczne władze wobec polskiego społeczeństwa. Głównym celem tych działań było zniechęcenie Polaków do podejmowania jakiegokolwiek aktywności opozycyjnej.

COFNIJ SIĘ